ẢNH HƯỞNG CỦA CHATBOT ĐẾN TÍNH TỰ CHỦ TRONG HOẠT ĐỘNG LUYỆN TẬP PHÁT ÂM CỦA SINH VIÊN KHÔNG CHUYÊN TIẾNG ANH

Đỗ Hà Lan
Khoa Ngôn ngữ và Văn hóa Anh
Email: halanrb@yahoo.com

Tóm tắt: *Bài viết phân tích ảnh hưởng của chatbot trí tuệ nhân tạo (AI) đến tính tự chủ trong hoạt động luyện tập phát âm của sinh viên không chuyên tiếng Anh. Chatbot tạo điều kiện cho sinh viên chủ động luyện tập, nhận phản hồi tức thời, điều chỉnh cách phát âm và giảm tâm lý lo lắng khi giao tiếp. Tuy nhiên, công cụ này vẫn tồn tại những hạn chế về độ chính xác của phản hồi và nguy cơ phụ thuộc vào công nghệ. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất một số định hướng sư phạm nhằm phát huy hiệu quả sử dụng chatbot, nâng cao tính tự chủ và năng lực phát âm tiếng Anh của sinh viên.*

Từ khóa: *trí tuệ nhân tạo, chatbot, ứng dụng AI trong luyện tập phát âm, sinh viên không chuyên tiếng Anh, tính tự chủ trong học ngoại ngữ.*

HOW CHATBOT AFFECTS NON-ENGLISH-MAJORED STUDENTS' AUTONOMY IN PRONUNCIATION PRACTICE

Abstract: *This article analyzes the impact of artificial intelligence (AI) chatbots on learner autonomy in the pronunciation practice of non-English major students. Chatbots enable students to engage in proactive practice, receive immediate feedback, refine their pronunciation, and reduce communication-related anxiety. However, these tools also present limitations, such as potential inaccuracies in feedback and the risk of over-reliance on technology. Based on these findings, the article proposes pedagogical strategies to optimize the use of chatbots, thereby fostering learner autonomy and enhancing students' English pronunciation proficiency.*

Keywords: *artificial intelligence, chatbots, AI-assisted pronunciation practice, non-English-majored students, learner autonomy in foreign language learning*

Nhận bài: 19/09/2026 *Phản biện: 19/10/2026* *Duyệt đăng: 22/10/2026*

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Phát âm đóng vai trò quan trọng trong quá trình học tiếng Anh, góp phần nâng cao hiệu quả giao tiếp và khả năng truyền đạt thông tin. Tuy nhiên, đối với sinh viên không chuyên tiếng Anh, việc luyện tập phát âm còn gặp nhiều khó khăn do thời lượng học hạn chế, sĩ số lớp đông và thiếu cơ hội thực hành giao tiếp. Bên cạnh đó, tâm lý e ngại mắc lỗi cũng ảnh hưởng đến sự chủ động của sinh viên trong quá trình học tập. Trong bối cảnh ứng dụng trí tuệ nhân tạo (AI) vào giáo dục ngày càng phát triển, chatbot trở thành công cụ hỗ trợ luyện tập phát âm với khả năng tương tác bằng giọng nói, cung cấp phản hồi tức thời và tạo điều kiện cho sinh viên thực hành ngoài lớp học. Tuy nhiên, việc sử dụng chatbot không đồng nghĩa với sự hình thành tính tự chủ, bởi người học vẫn cần có khả năng xác định mục tiêu, điều chỉnh phương pháp và đánh giá kết quả học tập. Vì vậy, bài viết tập trung phân tích ảnh hưởng của chatbot đến tính tự chủ trong hoạt động luyện tập phát âm của sinh viên không chuyên tiếng Anh, đồng thời đề xuất một số định hướng sư phạm nhằm nâng cao hiệu quả ứng dụng công nghệ trong giảng dạy và học tập.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Tự chủ (autonomy) trong luyện tập phát âm

2.1.1. Tính tự chủ của sinh viên dưới góc độ học tập tự điều chỉnh

Trong hoạt động luyện tập phát âm, tính tự chủ không chỉ đơn thuần được thể hiện qua việc sinh viên tiến hành luyện tập một cách độc lập. Thay vào đó, tính tự chủ bao hàm một quá trình tự điều chỉnh toàn diện, trong đó sinh viên xác định những nhu cầu cụ thể về phát âm, thiết lập các mục tiêu học tập phù hợp và lựa chọn các hoạt động luyện tập thích hợp. Trong khuôn khổ này, sinh viên có tính tự chủ sẽ tự tạo lập và ghi âm lời nói của mình, diễn giải phản hồi, điều chỉnh cách phát âm dựa trên phản hồi nhận được, tự đánh giá mức độ tiến bộ và cuối cùng vận dụng các đặc điểm phát âm đã được chú trọng vào những bối cảnh giao tiếp mới. Klímová và Seraj (2023) xác định học tập tự điều chỉnh là một trong những khung lý thuyết chủ yếu được vận dụng trong các nghiên cứu về sự hỗ trợ của chatbot đối với việc học tiếng Anh như một ngoại ngữ (EFL) ở bậc đại học. Theo các tác giả, học tập tự điều chỉnh bao gồm các phương diện nhận thức, cảm xúc, động lực và hành vi, thông qua đó người học chủ động kiểm soát các

quá trình học tập của bản thân. Chatbot có thể hỗ trợ một số khía cạnh nhất định của chu trình này, đặc biệt là hoạt động thực hành, cung cấp phản hồi, lặp lại và tự giám sát. Tuy nhiên, bản thân các công cụ này không mặc nhiên hướng dẫn người học xác định những mục tiêu học tập có ý nghĩa hay đánh giá một cách phản biện chất lượng và mức độ phù hợp của phản hồi mà họ nhận được.

2.1.2. Tính tự chủ dưới góc độ tham gia chủ động của sinh viên

Li (2005) có phân biệt các kết quả mang tính chủ động tác nhân (agentic outcomes) với các kết quả thuần túy thuộc về nhận thức, cảm xúc hoặc hành vi trong quá trình học ngôn ngữ có sự hỗ trợ của trí tuệ nhân tạo (AI). Học tập với sự chủ động của sinh viên được thể hiện qua nỗ lực trong việc chủ động theo đuổi các mục tiêu có ý nghĩa đối với bản thân, chẳng hạn như sử dụng tiếng Anh để hoàn thành các nhiệm vụ thực tế, tìm kiếm sự hỗ trợ từ chatbot khi gặp phải những hình thức ngôn ngữ chưa quen thuộc hoặc chủ động tìm kiếm thêm thông tin để mở rộng hiểu biết. Sự phân biệt này có ý nghĩa quan trọng khi xem xét mối tương quan giữa tính tự chủ của sinh viên và sự hỗ trợ của chatbot. Một sinh viên có thể tương tác thường xuyên với chatbot nhưng chưa chắc đã thể hiện tính tự chủ thực sự; tần suất sử dụng chỉ phản ánh kết quả về mặt hành vi, trong khi tính tự chủ đòi hỏi người học tham gia vào quá trình học tập một cách có mục đích, chủ động và có ý thức về quá trình học tập của bản thân. Trong tổng quan hệ thống gồm 37 nghiên cứu, Li cho thấy các kết quả mang tính chủ động tác nhân chỉ chiếm 4% tổng số các nhóm kết quả được báo cáo. Phát hiện này cho thấy khi sử dụng chatbot, sinh viên vẫn chủ yếu tập trung vào năng lực ngôn ngữ, động lực và mức độ tham gia học tập, trong khi tương đối ít chú ý khai thác đến khả năng chủ động khởi xướng và tự điều chỉnh quá trình học tập của mình.

2.2. Vai trò của chatbot trong việc hỗ trợ tính tự chủ của sinh viên với hoạt động luyện tập phát âm

2.2.1. Tăng khả năng tiếp cận hoạt động luyện tập phát âm

Chatbot tạo điều kiện cho sinh viên luyện tập phát âm mọi lúc, mọi nơi, khắc phục những hạn chế về thời gian và cơ hội thực hành trên lớp. Theo Klímová và Seraj (2023), chatbot hỗ trợ phát triển kỹ năng nói và tăng cường sự tham gia học tập. Nhờ đó, sinh viên không chuyên tiếng Anh có thể chủ động lựa chọn thời gian, nội dung và hình thức luyện tập phù hợp với nhu cầu cá nhân.

2.2.2. Tăng khả năng kiểm soát tốc độ và số lần lặp lại

Chatbot cho phép sinh viên điều chỉnh tốc độ nói, độ khó và số lần luyện tập theo năng lực cá nhân. McCrocklin và Colclasure (2025) cho thấy các công cụ chatbot hỗ trợ nhiều tính năng như phát lại lời nói, điều chỉnh tốc độ và thực hành hội thoại. Những tính năng này giúp sinh viên chủ động khắc phục lỗi phát âm và nâng cao hiệu quả tự học.

2.2.3. Hỗ trợ cung cấp phản hồi tức thời

Khả năng cung cấp phản hồi tức thời giúp sinh viên nhận diện lỗi và điều chỉnh cách phát âm mà không cần chờ đợi sự hỗ trợ trực tiếp từ giảng viên. Sun (2023) chỉ ra rằng công nghệ nhận diện giọng nói tự động có thể góp phần cải thiện khả năng phát âm và kỹ năng nói tiếng Anh. Thông qua phản hồi, sinh viên có thể tự đánh giá và điều chỉnh quá trình luyện tập.

2.2.4. Khuyến khích sinh viên nhận diện và xem xét các vấn đề về phát âm

Chatbot hỗ trợ sinh viên phát hiện những điểm chưa chính xác thông qua kết quả nhận diện giọng nói và phản hồi tự động. Theo Koç và Savaş (2025), quá trình tương tác với chatbot có thể khuyến khích người học điều chỉnh cách phát âm khi hệ thống không nhận diện đúng lời nói. Điều này góp phần hình thành khả năng tự phát hiện lỗi, lựa chọn phương pháp khắc phục và phát triển tính tự chủ trong học tập.

2.2.5. Hỗ trợ giảm lo lắng khi luyện tập phát âm

Chatbot tạo môi trường luyện tập linh hoạt, giúp sinh viên giảm tâm lý e ngại mắc lỗi khi giao tiếp. Koç và Savaş (2025) cho rằng tương tác với chatbot có thể góp phần giảm lo lắng và tăng động lực học ngoại ngữ. Nhờ đó, sinh viên không chuyên tiếng Anh có thể tự tin hơn trong luyện tập, chủ động thực hành và từng bước cải thiện khả năng phát âm.

2.2.6. Hỗ trợ hoạt động luyện tập có mục đích và gắn với chuyên ngành

Chatbot có khả năng tạo các tình huống giao tiếp phù hợp với chuyên ngành và định hướng nghề nghiệp của sinh viên. Theo Li (2025), việc sử dụng chatbot trong các nhiệm vụ giao tiếp thực tế có thể hỗ trợ quá trình học ngoại ngữ. Thông qua những hoạt động như thuyết trình, hội thoại và sử dụng thuật ngữ chuyên môn, sinh viên có thể chủ động xác định mục tiêu luyện tập, nâng cao năng lực phát âm và khả năng vận dụng tiếng Anh trong thực tiễn.

2.3. Hạn chế của chatbot trong việc hỗ trợ tính tự chủ của sinh viên với hoạt động luyện tập phát âm

2.3.1. Hạn chế khi nhận diện lời nói

Chatbot có thể nhận diện chưa chính xác lời nói của sinh viên do ảnh hưởng của giọng địa phương, tốc độ nói, chất lượng thiết bị hoặc môi trường luyện tập. Koç và Savaş (2025) cho rằng đây là một trong những hạn chế phổ biến của chatbot trong học ngoại ngữ. Việc nhận diện sai có thể khiến sinh viên đánh giá không chính xác năng lực phát âm và lựa chọn phương pháp luyện tập chưa phù hợp. Vì vậy, người học cần biết kiểm chứng phản hồi thay vì hoàn toàn phụ thuộc vào hệ thống.

2.3.2. Hạn chế trong việc đánh giá các đặc điểm siêu đoạn tính

Chatbot còn hạn chế trong việc đánh giá trọng âm, nhịp điệu và ngữ điệu của lời nói. McCrocklin và Colclasure (2025) chỉ ra rằng khả năng phát hiện lỗi liên quan đến các đặc điểm này của chatbot còn thấp. Điều đó có thể khiến sinh viên chưa nhận diện đầy đủ những hạn chế trong phát âm, từ đó ảnh hưởng đến khả năng tự đánh giá và điều chỉnh quá trình học tập.

2.3.3. Hạn chế trong việc giải thích chính xác và đầy đủ

Mặc dù chatbot có khả năng cung cấp phản hồi nhanh chóng, những giải thích về phát âm đôi khi chưa chính xác hoặc thiếu cơ sở ngữ âm. McCrocklin và Colclasure (2025) nhận thấy hiệu quả của chatbot khác nhau giữa các nhiệm vụ luyện tập và giải thích lỗi. Vì vậy, sinh viên cần đối chiếu thông tin với tài liệu chuyên môn hoặc tham khảo ý kiến giảng viên để bảo đảm tính chính xác.

2.3.4. Nguy cơ phụ thuộc vào điểm số do hệ thống cung cấp

Việc sử dụng chatbot có thể khiến sinh viên quá chú trọng đến điểm số tự động thay vì cải thiện khả năng giao tiếp thực tế. Sonsaat-Hegelheimer và Kurt (2025) cho thấy việc sử dụng chatbot không mặc nhiên mang lại sự cải thiện đáng kể về khả năng dễ hiểu của lời nói. Do đó, sinh viên cần kết hợp phản hồi của chatbot với hoạt động tự đánh giá nhằm phát triển tính tự chủ trong luyện tập phát âm.

2.3.5. Hạn chế trong giao tiếp thực tế

Mặc dù chatbot tạo cơ hội luyện nói thường xuyên, khả năng mô phỏng giao tiếp thực tế vẫn còn hạn chế. Theo Koç và Savaş (2025), tương tác giữa chatbot và người học đôi khi thiếu tự nhiên, chưa phản ánh đầy đủ yếu tố cảm xúc, ngữ cảnh và văn hóa giao tiếp. Vì vậy, việc luyện tập với chatbot cần kết hợp với giao tiếp trực tiếp cùng giảng viên và bạn học để nâng cao năng lực sử dụng tiếng Anh.

2.3.6. Sự khác biệt về khả năng tiếp cận và rào cản kỹ thuật

Hiệu quả sử dụng chatbot còn phụ thuộc vào điều kiện thiết bị, kết nối Internet và khả năng tiếp cận công nghệ của sinh viên. Li (2025) nhấn mạnh vai trò của môi trường giáo dục đối với hiệu quả học tập có sự hỗ trợ của AI. Những hạn chế về điều kiện kỹ thuật có thể ảnh hưởng đến chất lượng phản hồi và cơ hội luyện tập. Vì vậy, cần có sự hỗ trợ phù hợp nhằm bảo đảm khả năng tiếp cận công nghệ giữa các nhóm sinh viên.

2.4. Vai trò của giảng viên và định hướng sư phạm trong việc dùng AI để luyện tập phát âm của sinh viên không chuyên tiếng Anh

Các nghiên cứu về luyện tập phát âm với chatbot cho thấy tính tự chủ của sinh viên được phát triển tốt hơn khi có sự hướng dẫn của giảng viên. Chatbot hỗ trợ tự luyện tập và phản hồi tức thời, nhưng hiệu quả sư phạm phụ thuộc vào việc xác định mục tiêu, thiết kế nhiệm vụ, kiểm tra phản hồi và hướng dẫn sinh viên đánh giá phản hồi có cơ sở. Klímová và Seraj (2023) khẳng định chatbot có thể hỗ trợ học tập tự điều chỉnh, song hiệu quả phụ thuộc vào cách tích hợp công cụ trong môi trường học tập. Tương tự, Li (2025) đề xuất phối hợp giảng viên và AI, trong đó giảng viên cung cấp kiến thức nền tảng, giới thiệu tài liệu, thiết kế nhiệm vụ, hỗ trợ và đánh giá người học. Quy trình luyện phát âm với chatbot dưới sự hướng dẫn của giảng viên có thể gồm năm bước.

Thứ nhất, xác định vấn đề và mục tiêu luyện tập. Giảng viên hoặc người có năng lực đánh giá phát âm giúp sinh viên nhận diện vấn đề ưu tiên, từ đó lựa chọn mục tiêu cụ thể, đo lường được, như phát âm rõ phụ âm cuối trong bài thuyết trình hai phút, phân biệt /iː/ và /ɪ/, đặt đúng trọng âm thuật ngữ chuyên ngành hoặc sử dụng trọng âm câu. Mục tiêu rõ ràng giúp sinh viên lựa chọn phản hồi phù hợp và theo dõi tiến bộ.

Thứ hai, thực hành với các nhiệm vụ và câu lệnh phù hợp. Koç và Savaş (2025) ghi nhận câu lệnh có cấu trúc (structured prompts) và bán cấu trúc (semi-structured prompts) được sử dụng phổ biến trong nghiên cứu chatbot hỗ trợ học ngôn ngữ. Sinh viên có thể yêu cầu chatbot cung cấp

mười từ chuyên ngành chứa âm /θ/ kèm câu ví dụ, tạo hội thoại có đánh dấu trọng âm, đặt năm câu hỏi về dự án và hiển thị nội dung nhận diện sau mỗi câu trả lời, hoặc xây dựng hội thoại nhận phòng khách sạn chứa các cụm phụ âm cuối cần luyện. Tùy khả năng của công cụ, nhiệm vụ cần kết hợp mẫu phát âm, cơ hội thực hành và câu hỏi tự xem xét, thay vì chỉ cung cấp điểm số.

Thứ ba, tự theo dõi và đánh giá phản hồi. Sinh viên xem lại bản ghi âm, nội dung nhận diện và phản hồi của chatbot, coi phản hồi là giả thuyết cần kiểm chứng. Những câu hỏi cần đặt ra gồm: lỗi nhận diện xuất phát từ phát âm hay tiếng ồn; người nghe thực tế có hiểu được không; giải thích ngữ âm có phù hợp từ điển đáng tin cậy không; hệ thống đánh giá trọng âm, ngữ điệu hay chỉ nhận diện từ; và tiến bộ có thể hiện ở câu mới không. Cách tiếp cận này giúp hạn chế sự phụ thuộc vào đánh giá tự động.

Thứ tư, kiểm chứng và vận dụng trong tương tác trực tiếp. Sinh viên trao đổi với giảng viên, bạn học hoặc đối chiếu tài liệu đáng tin cậy để xác minh phản hồi chưa chắc chắn, sau đó thực hành đóng vai, thuyết trình hoặc hội thoại. Hoạt động theo cặp có thể gồm nghe bản ghi âm, xác định nội dung chính và từ khó hiểu, so sánh nhận xét của người nghe với phản hồi chatbot, rồi hội thoại không nhìn kịch bản. Qua đó, sinh viên nhận thức rằng tính dễ hiểu cần được xem xét trong giao tiếp thực tế, không thể chỉ dựa vào điểm nhận diện tự động.

Thứ năm, tự đánh giá và điều chỉnh chiến lược. Sinh viên xem xét tiến bộ so với mục tiêu và lựa chọn hướng luyện tập tiếp theo. Quy trình này giúp người học chủ động kiểm soát việc học với sự hỗ trợ chuyên môn cần thiết. Kết hợp chatbot và tương tác trực tiếp cũng tạo điều kiện luyện phát âm sát thực tế, đặc biệt với sinh viên không chuyên tiếng Anh có ít thời lượng học chính khóa và cơ hội luyện nói.

III. KẾT LUẬN

Chatbot trí tuệ nhân tạo có tiềm năng hỗ trợ phát triển tính tự chủ trong hoạt động luyện tập phát âm của sinh viên không chuyên tiếng Anh thông qua việc tạo cơ hội thực hành linh hoạt, cung cấp phản hồi tức thời và khuyến khích người học chủ động điều chỉnh quá trình học tập. Tuy nhiên, hiệu quả sử dụng chatbot còn chịu ảnh hưởng bởi độ chính xác của công nghệ, khả năng đánh giá phản hồi và mức độ phụ thuộc của sinh viên vào công cụ. Để phát huy hiệu quả ứng dụng chatbot, cần kết hợp công nghệ với sự hướng dẫn của giảng viên trong việc xác định mục tiêu, tổ chức hoạt động luyện tập và đánh giá kết quả học tập. Đồng thời, sinh viên cần được khuyến khích sử dụng chatbot một cách có chọn lọc, kết hợp với các hoạt động giao tiếp thực tế nhằm nâng cao năng lực phát âm và phát triển tính tự chủ bền vững trong học tập tiếng Anh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Klímová, B., & Seraj, P. M. I. (2023). The use of chatbots in university EFL settings: Research trends and pedagogical implications. Frontiers in Psychology, 14, 1131506. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1131506

Koç, F. Ş., & Savaş, P. (2025). The use of artificially intelligent chatbots in English language learning: A systematic meta-synthesis study of articles published between 2010 and 2024. ReCALL, 37(1), 4–21. https://doi.org/10.1017/S0958344024000168

Li, Y., Zhou, X., Yin, H., & Chiu, T. K. F. (2025). Design language learning with artificial intelligence (AI) chatbots based on activity theory from a systematic review. Smart Learning Environments, 12, Article 24. https://doi.org/10.1186/s40561-025-00379-0

McCrocklin, S., & Colclasure, C. (2025). The AI chatbot, Gliglish, and potential pronunciation learning. In S. McCrocklin (Ed.), Proceedings of the 16th Pronunciation in Second Language Learning and Teaching Conference (pp. 112–125). Iowa State University Digital Press. https://www.iastatedigitalpress.com/psllt/article/id/18418/